

STATI

Přijetí nebezpečí oběti

Petra Mertelová*

Abstrakt: Přijetí nebezpečí oběti je v českém deliktním právu nový institut inspirovaný quebeckou právní úpravou, nad jehož výkladem a použitelností v českém právu napanuje v odborné veřejnosti shoda. Cílem předloženého pojednání je odpovědět na výzkumnou otázku, jaký je vztah mezi přijetím nebezpečí oběti a spoluúčastí poškozeného. Pozornost je věnována každému z přístupů, který se v odborné literatuře od přijetí občanského zákoníku objevil. Pojednání vylučuje závěr o negativním vymezení přijetí nebezpečí oběti jakožto konkludentního vzdání se práva na náhradu újmy a taktéž o použitelnosti zkoumaného institutu na případy sportovních klání. Z provedené analýzy quebeckého práva se podává, že inspirační zdroj (čl. 1477 CCQ) českého zákonodárce se liší už svým zněním, neboť upravuje toliko prosté přijetí rizika inherentního určité aktivitě ze strany poškozeného. Zejména se však obě pravidla významně odlišují svým smyslem a účelem. Smyslem čl. 1477 CCQ je totiž primárně vyloučení možnosti dovolání se přijetí rizika jakožto překážky žaloby (námitky fin de non-recevoir), tedy něčeho, co je českému právu naprosto cizí. Při interpretaci právního transplantátu zakotveného v § 2899 o. z. se proto bude třeba držet běžných výkladových pravidel. Za jejich pomoci pojednání dospívá k závěru, že přijetí nebezpečí oběti jako druh nepravého jednání na vlastní nebezpečí a zároveň ospravedlnitelné sebeohrožení poškozeného konkretizuje obecné pravidlo o spoluúčasti poškozeného tak, že vylučuje spoluzavinění poškozeného, a tak i možnost snížení či úplného vyloučení práva poškozeného na náhradu újmy vůči škůdci.

Klíčová slova: přijetí nebezpečí oběti, jednání na vlastní nebezpečí, quebecký občanský zákoník, právní transplantát, spoluúcast poškozeného

Úvod

Podle § 2899 o. z., kdo pro sebe přijal nebezpečí oběti, byť tak učinil za takových okolností, že to lze považovat za neprozřetelné, nevzdal se tím práva na náhradu proti tomu, kdo újmu způsobil. Text zákona vyvolává hned několik interpretačních otázek. Jednak je zde totiž do českého deliktního práva zaveden nový pojem *přijetí nebezpečí oběti*, jednak také sama formulace právního následku, spočívajícího ve „vzdání se práva na náhradu“, vyvolává značné nejasnosti.

V tomto pojednání se budu zabývat danou problematikou za pomoci komparativní právní metody. Právo české (*comparatum*) bude srovnáváno s právem quebeckým (*comparandum*). Sjednucujícím prvkem komparace (*tertium comparationis*) bude institut *přijetí nebezpečí oběti* a jeho místo v deliktním právu obou srovnávaných právních systémů. Quebecké právo bylo zvoleno s ohledem na skutečnost, že institut *přijetí nebezpečí oběti*

* Mgr. Petra Mertelová, asistentka předsedy senátu, Nejvyšší soud ČR, a doktorandka, katedra občanského práva Právnické fakulty Masarykovy univerzity. E-mail: petra.mertelova@law.muni.cz. ORCID: <https://orcid.org/0009-0007-3392-4313>. Tento článek vznikl na Masarykově univerzitě v rámci projektu *Přijetí nebezpečí oběti*, č. MUNI/A/1384/2022, podpořeného z prostředků účelové podpory na specifický vysokoškolský výzkum, kterou poskytlo MŠMT v roce 2023. Za cenné připomínky k textu děkuji doc. JUDr. Filipu Melzerovi, LL.M., Ph.D., Mgr. Bc. Josefu Bártů, Prof. Tit. Patrice Deslauriers a Prof. Adj. Patrick Garon-Sayegh.

je v českém právu produktem právní recepcce či právním transplantátem,¹ tj. právním pravidlem převzatým z práva quebeckého. Quebecké právo proto považují za vhodný inspirační zdroj pro výklad práva českého.

Relevance quebeckých doktrínálních a judikатурních závěrů pro českou právní vědu však může být oslabena rozdílností geografického umístění obou zemí a s tím spojenými silnými vazbami quebeckého práva s *common law* systémem ostatních kanadských provincií a teritorií a historickým působením práva anglického. České právo je naopak silně ovlivňováno svými germánskými sousedy. Lze proto předpokládat značné rozdíly v právním myšlení a uspořádání obou právních řádů.

Cílem tohoto pojednání je analyzovat přijetí nebezpečí oběti v kontextu quebeckého práva, provést rozvalu nad použitelností výsledků takové analýzy v českém právu, a tím přispět k hlubšímu porozumění jak samotnému zkoumanému institutu, tak i jeho místu v českém deliktním právu, především pak jeho vztahu ke spoluúčasti poškozeného.

Za tímto účelem se budu nejprve věnovat aktuálnímu stavu poznání v české právní doktríně (1), poté představím quebeckou právní koncepci *přijetí rizika* (2), a nakonec zhodnotím možnost inspirace quebeckou právním úpravou v českém právu a taktéž odpovím na vymezenou výzkumnou otázku (3). Tato zní následovně: Jaký je vztah mezi *přijetím nebezpečí oběti* a spoluúčastí poškozeného?

1. Přijetí nebezpečí oběti v českém právu

Důvodová zpráva k citovanému ustanovení odkazuje na quebecký občanský zákoník (*Code civil du Québec*, dále jen „CCQ“) a dále uvádí, že sporné ustanovení směřuje na situace, kdy se určitá osoba chová pro sebe nebezpečně, čímž ohrožuje vlastní chráněné statky, aniž by se však vzdala práva na náhradu újmy. Takovou osobou může být např. matka, která vběhne do hořícího domu, aby zachránila své dítě. Výrazem „neprozřetelně“ zákonodárce míní jednání ukvapené, nerozumné nebo v afektu.²

Nejvyšší soud se *přijetím nebezpečí oběti* doposud ve své praxi nezabýval. Co se týče doktríny, lze se setkat se třemi výkladovými směry. První z nich považuje *přijetí nebezpečí oběti* za ospravedlnitelné sebeohrožení poškozeného (1.1), druhý za negativní vymezení konkludentního vzdání se práva na náhradu újmy (1.2) a třetí se zakládá na východiscích inspiračního zdroje českého zákonodárce – CCQ, protože se dovolává aplikace sporného pravidla na případy sportovních klání (1.3).

1.1 Ospravedlnitelné sebeohrožení poškozeného vylučující spoluzavinění³

Jednáním na vlastní nebezpečí⁴ rozumíme situace, ve kterých „se někdo vystavuje jemu známému nebo alespoň poznatelnému nebezpečí, které je samo o sobě přičitatelné jiné osobě“.⁵

¹ K pojmu viz: KRAMER, Ernst A. Základní problémy právní recepcce. *Právník*. 2017, roč. 156, č. 5, s. 396.

² Důvodová zpráva k občanskému zákoníku. In: *Nový občanský zákoník* [online]. 2012, s. 564 [cit. 2023-11-01]. Dostupné z: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/images/pdf/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf>.

³ Pojem *spoluzavinění* v tomto pojednání používám pro označení subjektivního důvodu přičitatelnosti škody poškozenému, respektive okolnosti, která jde k tíži poškozeného ve smyslu § 2918 o. z. Dalším důvodem spoluúčasti poškozeného na vzniklé škodě vedle spoluzavinění může být zdroj zvýšeného nebezpečí na straně poškozeného či v odůvodněných případech i náhoda.

Rozeznáváme pravé a nepravé jednání na vlastní nebezpečí.⁶ Jako pravé jednání na vlastní nebezpečí označujeme situaci, v níž ten, kdo ohrožuje, nemá ochranné povinnosti vůči tomu, kdo jím vytvořené nebezpečí zná nebo znát mohl.⁷ Sebeohrožení poškozeného v těchto případech ruší ochrannou povinnost (*Schutzpflicht*) delikventa. Nárok na náhradu škody je vyloučen pro nedostatek protiprávnosti (případně nexu ohrožení u objektivní odpovědnosti), a poškozený si proto musí nést škodu v plném rozsahu sám. Spoluúčast poškozeného tak vůbec nepřipadá v úvahu tam, kde není naplněn smysl a účel ochranných norem. Naopak důležité pro spoluúčast poškozeného je nepravé jednání na vlastní nebezpečí, o které se jedná v případech, kdy ten, kdo ohrožuje, má ochranné povinnosti vůči osobě, která se sama tomuto nebezpečí vystavuje. Takové sebeohrožení samo o sobě nevede ke zrušení ochranných povinností škůdce vůči poškozenému, účel ochranných norem zůstává zachován,⁸ případně je i sebeohrožení poškozeného rizikem, pro které je stanovena objektivní odpovědnost.

Přijetí nebezpečí oběti je nepochybně případem jednání na vlastní nebezpečí,⁹ a to nepravého, neboť předpokládá naplnění některého důvodu přičitatelnosti vzniklé škody škůdci, a tedy porušení jeho ochranné povinnosti vůči poškozenému. Demonstrováno na příkladu z důvodové zprávy, matka nepochybně znala nebezpečí, kterému se vystavila, aby zachránila své dítě, přičemž toto nebezpečí vyvolal právě žhář, kterému lze vytknout, že se nechoval natolik opatrně, aby neohrozil život, zdraví a majetek dalších osob. Na straně žháře lze proto shledat porušení povinnosti konkrétní opatrnosti – ochranné povinnosti. Dobrovolné rozhodnutí matky vběhnout do hořící domu, tj. sebeohrožení, zcela jistě není samo o sobě způsobilé vyloučit protiprávnost jednání žháře.

Sebeohrožení poškozeného může být zaviněné, a proto odůvodňující aplikaci § 2918 o. z., nebo ospravedlnitelné, a proto z pohledu spoluúčasti poškozeného irelevantní.

O zaviněné sebeohrožení (*schuldhafte Selbstgefährdung*) se jedná tehdy, jestliže by se rozumná osoba před vznikem škody chovala jinak nebo opatrněji.¹⁰ Ve vzniklé újmě se musí materializovat právě to nebezpečí, kterému se poškozený zaviněně vystavil.¹¹ Typickým příkladem nepravého jednání na vlastní nebezpečí majícím podobu zaviněného

⁴ Komplexní pojednání viz STOLL, Hans. *Das Handeln auf eigene Gefahr: eine rechtsvergleichende Untersuchung*. Berlin: de Gruyter [u.a.], 1961, s. 242 an.

⁵ MELZER, Filip. § 2918. In: MELZER, Filip et al. *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek IX. § 2894–3081*. Praha: Leges, 2018, s. 415.

⁶ Německá právní věda užívá pojem *jednání na vlastní nebezpečí* s vlastním normativním významem a jeho dělením na pravé a nepravé jen zdrženlivě. Viz: HAUSMANINGER, Herbert. *Das Mitverschulden des Verletzten und die Haftung aus der lex Aquilia*. In: OGRIS, Werner – RECHBERGER, Walter H. (eds). *Gedächtnisschrift Herbert Hofmeister*. Wien: Manz, 1996, s. 240–243. Pravé jednání na vlastní nebezpečí vylučující odpovědnost škůdce připouští jen v oblasti odpovědnosti za ohrožení – viz např. LARENZ, Karl. *Lehrbuch des Schuldrechts*. München: C. H. Beck, 1987, s. 542–543; Namísto nepravého jednání na vlastní nebezpečí se pracuje např. s pojmem *zaviněné sebeohrožení*. Viz: LANGE, Hermann – SCHIEMANN, Gottfried. *Schadensersatz*. Tübingen: Mohr, 2003, s. 642. Nebo se jednotně uvádí, že právním následkem jednání na vlastní nebezpečí je uvážení podle § 254 BGB. Může tedy vést k vyloučení jakéhokoli nároku poškozeného vůči škůdci, avšak také může být v poměru k vysoce nebezpečnému jednání či podstatnému zavinění škůdce zanedbatelné. Pravidlem je nicméně snížení nároku na náhradu škody. Viz: AHRENS, Hans-Jürgen – SPICKHOFF, Andreas. *Deliktsrecht: mit Wirtschaftsdeliktsrecht*. München: C. H. Beck, 2022, s. 149.

⁷ MELZER, Filip. § 2918, s. 417.

⁸ KOZIOL, Helmut. *Österreichisches Haftpflichtrecht, Band I, Allgemeiner Teil*. Wien: Sramek Verlag, 2020, s. 528–530.

⁹ MELZER, Filip. § 2899. In: MELZER, Filip et al. *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek IX. § 2894–3081*. Praha: Leges, 2018, s. 73.

¹⁰ MELZER, Filip. § 2918, s. 415–416.

¹¹ LANGE, Hermann – SCHIEMANN, Gottfried. *Schadensersatz*, s. 646.

sebeohrožení je jízda s nezpůsobilým řidičem. Nezpůsobilost může vyplývat z absence řidičského oprávnění či opilosti, pokud poškozený věděl o nezpůsobilosti řidiče řídit nebo o okolnostech, které u poškozeného měly vyvolat silné pochybnosti o stavu řidiče a rozumného společenství by od jízdy odradily.¹²

Pojem ospravedlnitelného sebeohrožení poškozeného (*gerechtfertigte Selbstgefährdung des Geschädigten*) naopak označuje případy, kdy se poškozená strana vědomě vystavila újmě, ale toto její počínání je právně nebo morálně odůvodněné. Takové sebeohrožení není spoluzaviněním, neboť není přítomen prvek absence potřebné pečlivosti aplikované vůči vlastním statkům (*Sorgfaltsverletzung*), a proto nevede k rozdělení škody mezi škůdce a poškozeného.¹³ Příkladem ospravedlnitelného sebeohrožení poškozeného je právě *přijetí nebezpečí oběti*.¹⁴

Melzer shledává význam pravidla o *přijetí nebezpečí oběti* podle § 2899 o. z. v konkretizaci obecného pravidla spoluúčasti poškozeného zakotveného v § 2918 o. z. spočívající v tom, že *přijme-li* na sebe někdo *nebezpečí oběti*, nedojde ke snížení povinnosti k náhradě újmy. Jinými slovy, škůdce, kterému jinak podle zákona vzniká závazek újmu nahradit, se nemůže této odpovědnosti zprostit s poukazem na to, že poškozený pro sebe *přijal nebezpečí oběti*.¹⁵

S tímto výkladem § 2899 o. z. se ztotožňuji. Pojem *přijetí nebezpečí oběti* je podle mého názoru nutné interpretovat natolik úzce, aby jej bylo možné vždy označit jako ospravedlnitelné sebeohrožení poškozeného. Vystavení riziku újmy tak musí být právně nebo mravně ospravedlnitelné.¹⁶ Zatímco o splnění tohoto kritéria není pochyb u záchranu dětského života, nadto samotnou matkou tohoto dítěte, zjevně neospravedlnitelné by naopak bylo, jak výstižně konstatuje Pašek,¹⁷ kdyby matka vběhla do hořícího domu toliko proto, aby zachránila dětskou hračku. V takovém případě by pravidlo o *přijetí nebezpečí oběti* nemělo být aplikováno a situace by se měla posoudit plně v souladu s pravidly o spoluúčasti poškozeného, přičemž jednání poškozeného by mohlo vést až k úplnému vyloučení práva na náhradu škody proti žháři.

Text zákona, jde-li o následek *přijetí nebezpečí oběti*, nicméně stanoví, že se poškozený „*nevzdal práva na náhradu*“. Z prostého znění citovaného ustanovení by tedy bylo možno dovodit, že toto systematicky navazuje na § 2898 o. z., který se zabývá možnostmi vzdání se práva na náhradu újmy, respektive omezením povinnosti škůdce k náhradě újmy. Jak bude vysvětleno podrobněji níže (1.2), takový výklad neodpovídá smyslu a účelu zákona. Přikláním se proto k názoru, že citované ustanovení řeší skutečně pouze přičitatelnost újmy poškozenému. Jinými slovy, právní následek *přijetí nebezpečí oběti* spočívá v tom, že takové jednání poškozeného není spoluzaviněním, a proto ani okolností, která se mu přičítá k tíži ve smyslu § 2918 o. z. V tomto duchu konkretizuje § 2918 o. z. co do předpokladů spoluúčasti poškozeného.

Lze shrnout, že *přijetí nebezpečí oběti* je případem tzv. nepravého jednání na vlastní nebezpečí, neboť předpokládá porušení existující ochranné povinnosti škůdce. Zároveň

¹² Ibidem, s. 645–647.

¹³ KOZIOL, Helmut. *Österreichisches Haftpflichtrecht, Band I, Allgemeiner Teil*, s. 482.

¹⁴ MELZER, Filip. § 2918, s. 413.

¹⁵ MELZER, Filip. § 2899, s. 72.

¹⁶ Ibidem.

¹⁷ PAŠEK, Martin. § 2899 [Přijetí nebezpečí oběti]. In: PETROV, Jan et al. *Občanský zákoník. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2019, s. 3011.

jde o ospravedlnitelné sebeohrožení poškozeného, které vylučuje spoluzavinění jakožto okolnost, která se v souladu s § 2918 o. z. přičítá poškozenému. *Přijetí nebezpečí oběti* proto nikdy nepovede k dělení škody mezi škůdce a poškozeného či k úplnému zproštění škůdce povinnosti k náhradě újmy.

1.2 Negativní vymezení konkludentního vzdání se práva na náhradu újmy

Pašek dovozuje, že citované ustanovení vymezuje podmínky, za nichž přijetí rizika nelze považovat za konkludentní vzdání se práva na náhradu újmy vůči tomu, kdo ji způsobil, podle § 2898 o. z. Konkludentně se podle něj smluvně i jednostranně lze práva na náhradu škody vzdát pouze jiným způsobem než *přijetím nebezpečí oběti*. To však ještě nemá znamenat, že v případech, na které dané ustanovení dopadá, nelze uvažovat o poměrném snížení náhrady podle § 2918 o. z., pokud bude přijetí rizika nepřiměřené s ohledem na účel, za kterým bylo podstoupeno.¹⁸ Ze zvoleného termínu oběť dovozuje, že dopadá pouze na situace, kdy se někdo obětuje za účelem záchrany vlastních právních statků nebo právních statků někoho jiného.¹⁹

Stejně tak i Hrádek uvádí, že přijetí nebezpečí oběti nevylučuje možnost limitace nároku na náhradu škody z důvodů přičitatelných poškozenému a že „*ustanovení je třeba chápat tak, že jednání osoby, která převzala riziko škody, nepředstavuje vzdání se práva na náhradu škody ve smyslu faktickém*“.²⁰

Uvedení autoři tedy zastávají názor, že citované ustanovení se vůbec nezabývá vztahem ke spoluúčasti poškozeného, naopak podle nich navazuje na § 2898 o. z. a negativně vymezuje možnost vzdání se práva na náhradu újmy. Dále vychází z toho, že přijato může být i riziko nepřiměřené, abnormální, což povede k následkům podle § 2918 o. z.

Tento přístup nepovažují za správný. Předně, vzdát se předem práva na náhradu škody je možné toliko smluvně, nikoli jednostranně.²¹ Opačný závěr odporuje principu rovnosti subjektů soukromého práva.²² Navíc tak nelze učinit v případech výslovně vyloučených v § 2898 o. z. Jedním z takto vyloučených případů je i možnost vzdání se práva na náhradu újmy způsobené člověku na jeho přirozených právech. Tento výklad se proto zjevně protíví historické vůli zákonodárce, který mířil na jednání poškozeného (jednostranně), kterým riskuje mimo jiné svůj život a zdraví, tj. statky, u nichž vůbec s ohledem na § 2898 o. z. nepřichází v úvahu, byť smluvní, vzdání se práva na náhradu újmy předem. Z tohoto

¹⁸ Ke stejnému závěru se kloní taktéž BÁRTŮ, Josef. *Jednání na vlastní nebezpečí a spoluúčast poškozeného v případě újmy způsobené zvířetem. Právní rozhledy*. 2023, č. 18, s. 611.

¹⁹ PAŠEK, Martin. § 2899 [*Přijetí nebezpečí oběti*], s. 3011.

²⁰ HRÁDEK, Jiří. § 2899 [Dobrovolné převzetí rizika]. In: ŠVESTKA, Jiří et al. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek VI*. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2021, s. 849.

²¹ MELZER, Filip. § 2899, s. 72. Opačně však např. PAŠEK, Martin. § 2898 [Výluky z možnosti vyloučení, omezení a vzdání se náhrady újmy]. In: PETROV, Jan et al. *Občanský zákoník. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2019, s. 3009; HRÁDEK, Jiří. § 2898 [Omezení smluvní limitace náhrady škody]. In: ŠVESTKA, Jiří et al. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek VI*. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2021, s. 847.

²² Princip rovnosti se promítá do možností realizace zásady autonomie vůle mezi subjekty soukromoprávních vztahů. Stejně jako není možné jednostranně jinému založit právo (s výjimkami výslovně stanovenými zákonem – např. veřejný příslib) či povinnost, není ani možné vlastní vůlí vyloučit, že právo či povinnost, která má ze zákona či ze smlouvy jinému vzniknout, nevznikne. K nastolení takových účinků je třeba rovněž shodný projev vůle osoby, jejíž právní sféra je dotčena. Ke stejnému závěru lze dospět také při výkladu § 1916 odst. 2 o. z. týkajícího se možnosti „vzdání se“ práv z vadného plnění; zde však navíc zákon jednomu ze dvou shodných projevů vůle (projevu vůle nabyvatele) předepisuje písemnou formu (obdobně jako u vzniku ručitelského vztahu podle § 2018 o. z.).

důvodu rovněž usuzují, že není možné uvažovat ani o takovém výkladu, podle nějž by citované ustanovení zakotvilo pravidlo pro případ pochybností, zda byla, nebo nebyla smluvně vyloučena povinnost k náhradě škody. Jinak řečeno, že by v pochybnostech platilo, že poškozený svým jednáním smlouvu se škůdcem o vyloučení jeho povinnosti k náhradě újmy neuzavřel, a proto se slovy zákona „*nevzdal práva na náhradu*“. Ostatně v tomto duchu není ani formulována žádná vyvratitelná domněnka.

Lze uzavřít, že jazykové vyjádření pravidla zakotveného v citovaném ustanovení nabízí dvě interpretační alternativy, přičemž ani jedna není z jazykového pohledu zjevně správnější. Zatímco výkladová alternativa negativního vymezení konkludentního vzdání se práva na náhradu újmy (1.2) nerespektuje aspekt „oběti“, respektive obětování určitých právních statků za účelem záchrany jiných, u alternativy ospravedlnitelného sebeohrožení poškozeného vylučujícího spoluzavinění (1.1) se nejedná o skutečné „vzdání se práva“. Ve prospěch varianty 1.2 svědčí argument formálně systematického výkladu, podle něhož ze souslednosti částí právního předpisu lze usuzovat i na obsahovou návaznost.²³ V tomto smyslu lze usuzovat, že řeší-li § 2898 o. z. možnosti vzdání se práva na náhradu škody předem, bude se tímto problémem zabývat i následující § 2899 o. z. Nicméně před formálně systematickými argumenty mají přednost argumenty objektivně teleologické,²⁴ které svědčí ve prospěch varianty 1.1.

Domnívám se, že účelem pravidla zakotveného ve sporném ustanovení je neklást k tíži poškozeného ve smyslu § 2918 o. z. skutečnost, že se rozhodl ohrozit vlastní právní statky za účelem ochrany jiných právem chráněných statků. Smyslem daného pravidla tedy je v takové situaci upřednostnit právo poškozeného na plnou náhradu utrpěné újmy před zájmem škůdce na minimalizaci jeho povinnosti újmu s ohledem na spoluzavinění poškozeného nahradit. V tomto spočívá hodnotové rozhodnutí a *ratio legis* interpretovaného ustanovení, přičemž k naplnění tohoto účelu nejlépe vede právě výkladová varianta 1.1. Ostatně shodný účel spojoval s interpretovaným pravidlem taktéž zákonodárce, což utvrzuje správnost získaného výsledku.²⁵

S ohledem na výše uvedené zastávám názor, že vyjádření „nevzdává se“ není možné interpretovat ve smyslu absence akceptačního projevu vůle uzavřít dohodu o vyloučení povinnosti škůdce k náhradě újmy. Tomuto jazykovému vyjádření totiž zákonodárce přiřkl jiný význam, který taktéž objektivně lépe naplňuje smysl a účel zákona, a je proto nutno jej upřednostnit.

1.3 Výklad inspirovaný quebeckou právní úpravou

Další část doktríny (Bezouška,²⁶ Králík²⁷) shledává spojitost § 2899 o. z. s případy podstoupení rizika účasti na sportovním klání, se kterým je obecně určité riziko spojeno, a to právě s odkazem na CCQ. Ustanovení chápe jako prolomení zásady *volenti non fit injuria*,

²³ MELZER, Filip. *Metodologie nalézání práva: úvod do právní argumentace*. Praha: C. H. Beck, 2011, s. 140, marg. č. 147.

²⁴ *Ibidem*, s. 204, marg. č. 212. O zásadě přednosti teleologického výkladu před formálně systematickým výkladem u víceznačného textu zákona viz rovněž: WINTR, Jan. *Metody a zásady interpretace práva*. Praha: Auditorium, 2019, s. 280.

²⁵ MELZER, Filip. *Metodologie nalézání práva: úvod do právní argumentace*, s. 202, marg. č. 208.

²⁶ BEZOUŠKA, Petr. § 2899 [Přijetí nebezpečí oběti]. In: HULMÁK, Milan et al. *Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055–3014). Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 1510.

²⁷ KRÁLÍK, Michal. Civilněprávní odpovědnost sportovců za sportovní úrazy (aktuální vývojová východiska a nový český občanský zákoník). *Bulletin advokacie*. 2015, č. 7–8, s. 43–44.

tj. u toho, kdo souhlasí, nedochází k újmě. Riziko může vyplývat z cizího nebezpečného jednání a jeho následků nebo může jít o riziko spojené s určitou aktivitou, nejčastěji sportovní. Dovozuje, že se škůdce nemůže zprostit povinnosti k náhradě újmy poukazem na to, že poškozený přijal nebezpečí oběti, což však platí jen potud, jde-li o přijetí přiměřeného rizika. Pokud převezme někdo abnormální riziko, byť neprozřetelné, je namíste aplikovat § 2918 o. z. o spoluúčasti poškozeného.

Melzer správně poukazuje na to, že zatímco přijetí nebezpečí oběti ve smyslu § 2899 o. z. nezakládá důvod pro nepřiznání náhrady újmy, způsobení újmy v rámci obvyklého sportovního rizika náhradu újmy vylučuje, neboť jde o tzv. dovolené riziko. Dobrovolné podstoupení rizika spojeného s určitou aktivitou má tedy zcela opačný účinek, než jaký stanoví § 2899 o. z.²⁸ Nadto je podle mého názoru i zde podceněna historická vůle zákonodárce, a to aspekt oběti ve smyslu obětování se za účelem záchrany jiných právních statků. V případech sportovních klání lze těžko o takovém smyslu uvažovat.

Ani tento přístup tak nepovažuji za správný, byť vychází ze správných zjištění ohledně quebeckého práva (2). K jednotlivým důvodům více níže v komparativní části tohoto pojednání (3).

2. Přijetí rizika v quebeckém právu

Na rozdíl od zbytku kanadských provincií a teritorií začleňujících se do anglo-americké právní tradice *common law*, quebecký právní systém je označován jako tzv. smíšený (*mixed law jurisdiction*) mající převažující prvky tradice *civil law*. Je výsledkem a objektem neustále probíhající právní akulturace.²⁹ Quebecké deliktní právo je historicky silně ovlivněno francouzským právem, nicméně odlišuje se tendencí reflektující „*vlastní národní kulturu a tradici*“.³⁰ Tato tendence se projevuje obohacováním quebeckého deliktního práva o vlivy z *common law*, což lze demonstrovat právě na problematice *přijetí rizika* a s tím souvisejícím způsobem aplikace maximy *volenti non fit injuria* (dále také jen „*volenti*“) v quebeckém deliktním právu.

Přijetí rizika je zakotveno v čl. 1477 CCQ, nacházejícím se v části nazvané Některé případy zproštění odpovědnosti,³¹ podle něhož „*L'acceptation de risques par la victime, même si elle peut, eu égard aux circonstances, être considérée comme une imprudence, n'empêche pas renonciation à son recours contre l'auteur du préjudice.*“³² Volně přeloženo, přijme-li poškozený riziko, byť tak vzhledem k okolnostem učiní nerozvážně, nevzdává se tím práva na náhradu vůči původci újmy. Předmětné ustanovení však nespécifikuje, co je oním

²⁸ MELZER, Filip. § 2899, s. 73.

²⁹ Juneau právní akulturaci definuje jako proces, ve kterém vedle sebe existují dvě právní kultury, vycházející ze dvou různých právních tradic či dvou různých právních systémů, přičemž jedna z nich ovlivňuje druhou tak, že se tato vyvíjí a proměňuje. Viz: JUNEAU, Matthieu. The mixité of quebec's recodified civil law: a reflection of quebec's legal culture. *Loyola Law Review*. 2016, Vol. 62, No. 3, s. 818, 828.

³⁰ BAUDOUIN, Jean-Louis. *Tort law in Quebec*. Alphen aan den Rijn: Kluwer Law International B. V., 2019, s. 3. Taktéž: „*The Civil Law of this Province is a unique integration of the French Civil Law and the English Common Law heritages.*“ GREENBERG, Benjamin J. Tremblay v. Bernier. *McGill Law Journal*. 1955, Vol. 2, No. 1, s. 51.

³¹ V originálním znění „*De certains cas d'exonération de responsabilité*“ či „*Certain cases of exemption from liability*“.

³² Na tomto místě pro úplnost přikládám také anglické znění čl. 1477 CCQ, jež má při výkladu dané právní normy s francouzským zněním rovnocenné postavení: „*The assumption of risk by the victim, although it may be considered imprudent having regard to the circumstances, does not entail renunciation of his remedy against the author of the injury.*“

přijetím rizika ani jaké jsou meze uplatňování zakotveného pravidla.³³ Poškozenému toliko garantuje, že *přijetím rizika* se nevzdává práva na náhradu, a dále naznačuje, že *přijetím rizika* může představovat *imprudence*, tj. nerozvážnost, neopatrnost či neprozřetelnost, což je jednotně vykládáno jako spoluzavinění poškozeného.

Samo spoluzavinění je pak upraveno v čl. 1478 odst. 2 CCQ. Stanoví, že v případě, kdy lze shledat tzv. *faute* (protiprávní zaviněné jednání)³⁴ taktéž na straně poškozeného, bude odpovědnost za škodu rozdělena mezi poškozeného a škůdce podle závažnosti *faute* každého z nich.³⁵ Ustanovení reflektuje základní pravidlo spoluúčasti poškozeného vycházející z myšlenky, že po nikom nelze zásadně požadovat, aby nahradil škodu, která není následkem jeho protiprávního zaviněného jednání nebo k níž zákon nestanoví povinnost k náhradě škody z jiného důvodu. Jestliže poškozený svou nerozvážností sám zavinil své neštěstí, musí nést vlastní škodu. Pokud jeho jednání přispělo k realizaci škody pouze částečně, je oprávněn po škůdci požadovat pouze část celkové náhrady škody.³⁶

2.1 Teorie přijetí rizika

Jedním z výsledků právní akulturace quebeckého deliktivního práva prostřednictvím vlivu ze systémů *common law* je tzv. teorie přijetí rizika (*théorie de l'acceptation des risques*). Tato teorie se v quebeckém právu formulovala již dlouho před přijetím CCQ,³⁷ účinného od roku 1993, a řeší otázku, zda je poškozenému zachováno právo na náhradu škody v případě, že se vědomě zapojí do činnosti, která zahrnuje určité nebezpečí nebo riziko, a v důsledku realizace tohoto rizika utrpí újmu.³⁸ Odmítá obranu žalovaného proti žalobě na náhradu škody založenou na dovolání se *maxima volenti non fit injuria* jakožto druhu námitky *promissory estoppel*,³⁹ která v quebeckém právu dostala podobu námitky *fin de non-recevoir* (2.2). V souladu s touto teorií bude přijetí rizika zásadně představovat spoluzavinění (2.3), výjimečně může také konstituovat okolnost vylučující protiprávnost (2.4).

Maxima volenti non fit injuria navazuje v systémech *common law* na římské a kanonické právo a zakládá se na tom, že osoba, která dobrovolně přijme riziko, nemůže následně naříkat na následky, neboť přijetím rizika byl žalovaný škůdce zproštěn jakékoli *duty of care* (povinnosti péče), kterou by jinak vůči poškozenému měl.⁴⁰ Tradičně byla tato maxima jako obrana v soudním řízení uplatňována velmi široce ruku v ruce se zásadou „všechno nebo nic“ (*all or nothing*). Pro zamítnutí žaloby na náhradu škody tedy posta-

³³ DESLAURIERS, Patrice – PARENT-ROBERTS, Christina. De l'impact de la création d'un risque sur la réparation du préjudice corporel. *Le préjudice corporel*. 2006, No. 252, s. 149.

³⁴ K obsahu pojmu *faute*, byť ve francouzském právu, viz: ELISCHER, David. Protiprávnost – co je jejím zdrojem v soukromém právu? *Časopis pro právní vědu a praxi*. 2016, roč. 24, č. 4, s. 509–511. Obecně k pojmu *faute* v quebeckém právu např. BAUDOUIN, Jean-Louis. *Tort law in Quebec*, s. 23–28.

³⁵ Čl. 1478 CCQ: „Lorsque le préjudice est causé par plusieurs personnes, la responsabilité se partage entre elles en proportion de la gravité de leur faute respective. La faute de la victime, commune dans ses effets avec celle de l'auteur, entraîne également un tel partage.“

³⁶ BAUDOUIN, Jean-Louis – DESLAURIERS, Patrice – MOORE, Benoît. *La responsabilité civile*. Montréal: Éditions Yvon Blais, 2020, s. 783.

³⁷ RÉMILLARD, Gil. *Commentaires du ministre de la justice: Le Code civil du Québec. Tome I*. Québec: Publications du Québec, 1993, s. 905.

³⁸ BAUDOUIN, Jean-Louis – DESLAURIERS, Patrice – MOORE, Benoît. *La responsabilité civile*, s. 784.

³⁹ JAFFEY, A. J. E. *Volenti non fit injuria*. *Cambridge Law Journal*. 1985, Vol. 44, No. 1, s. 88.

⁴⁰ AWADA, Michael. *Lamothe v. Plasse*. *McGill Law Journal*. 1955, Vol. 2, No. 1, s. 54.

čovala pouhá vědomost poškozeného o riziku, kterému se podrobil a jehož materializací škoda vznikla.⁴¹ Postupně se zavedením principu *contributory negligence*, umožňujícího rozdělení škody mezi škůdce a poškozeného, se její aplikační rozsah zúžil. Aktuálně panuje názor, že převzetí rizika je dvoustranným právním vztahem. Musí tedy existovat dohoda⁴² mezi stranami, podle níž poškozený přijal veškerá rizika, čímž se vzdal jakéhokoli postihu vůči pachateli pro případ jejich materializace.⁴³ Jedná-li se toliko o případ, kdy se poškozený vědomě a dobrovolně vystaví riziku vytvořenému škůdcem, není možné obranu *volenti* použít. Namísto je užítí obrany *contributory negligence*, která může vést k rozdělení škody, nepřiznání ničeho nebo i k zachování celého nároku poškozeného.⁴⁴

Tento vývoj postupně prozařoval i do quebeckého *civil law*. Např. v případě *Dandurand v. Héritiers Desjardins* z roku 1938 bylo s četnými odkazy na rozhodnutí vydaná soudy ze systému *common law* rozhodnuto, že osoba jedoucí v autě s opilým řidičem nemůže požadovat náhradu škody, neboť přijala riziko, které vyplývá z jízdy opilého řidiče. Z obdobného skutkového stavu následně vychází i případ *Lamothe v. Plasse*, ve kterém však již byla odůvodněna nezávažnost precedentů pro quebecké soudy a odmítnut závěr, že přijetí rizika zbavuje poškozeného možnosti žalovat původce újmy na náhradu škody, neboli zakládá námitku *fin de non-recevoir*.⁴⁵ Pojem *volenti* však začal být užíván quebeckými soudy a právními teoretiky jako ekvivalent francouzského konceptu *faute commune* (společné *faute*), v němž škůdce i poškozený svým pochybením přispěli ke vzniku škody, pročež se škoda mezi ně rozdělí – tedy ve smyslu *contributory negligence* známého ze systému *common law*. Pojem *volenti* je taktéž užíván (opět s odkazy na rozhodnutí ze systému *common law*) pro případy sportovních klání, v nichž sportovec přijme riziko inherentní konkrétní aktivitě tím, že se jich zúčastní.⁴⁶

Obrana *volenti* a quebecká koncepce *převzetí rizika* mají aktuálně společný jen smysl spočívající v tom, že škůdce nemá být odpovědný za celou škodu v případě, že poškozený dobrovolně, svobodně a s plným vědomím povahy a rozsahu rizika toto přijal. Pro tuto svoji podobnost bývají obě pravidla zaměňována a pojem *volenti* bývá v quebeckém právu zaměnitelně používán s významem *převzetí rizika*.⁴⁷

2.2 Námitka *fin de non-recevoir*

Pojem *fin de non-recevoir* (*bar to an action*) je hojně užíván quebeckými soudy, avšak právní doktrína týkající se tohoto právního konceptu je velmi kusá. Slovník quebeckého a kanadského práva jej definuje jako prostředek podobný *estoppelu* v systémech *common law*,⁴⁸

⁴¹ DESLAURIERS, Patrice – PARENT-ROBERTS, Christina. *De l'impact de la création d'un risque sur la réparation du préjudice corporel*, s. 143.

⁴² V určitých případech může je připuštěna i konkludentní dohoda (*officious bystander test*). Viz: JAFFEY, A. J. E. *Volenti non fit injuria*, s. 109.

⁴³ DESLAURIERS, Patrice – PARENT-ROBERTS, Christina. *De l'impact de la création d'un risque sur la réparation du préjudice corporel*, s. 145, 156.

⁴⁴ JAFFEY, A. J. E. *Volenti non fit injuria*, s. 109.

⁴⁵ AWADA, Michael. *Lamothe v. Plasse*, s. 55.

⁴⁶ *Ibidem*, s. 63–64.

⁴⁷ DESLAURIERS, Patrice – PARENT-ROBERTS, Christina. *De l'impact de la création d'un risque sur la réparation du préjudice corporel*, s. 141.

⁴⁸ Ke srovnání obou námitek: WASSERMAN, Gertrude. The doctrine of *fin de non-recevoir* in quebec law (with a comparative analysis of the English doctrine of *estoppel*). *The canadian bar review*. 1956, Vol. 43, No. 6.

prostřednictvím kterého žalovaný požaduje zamítnutí žaloby z důvodu, že přípustnosti nároku brání právní překážka založená na protiprávním jednání žalobce.⁴⁹ M.-L. Laprise označuje *fin de non-recevoir* jako „jedinečný koncept uprostřed práva, strážce jeho soudržnosti a prosazovatele jeho hlavních zásad“, jehož uplatnění má za následek úplné a definitivní ochromení jinak dostupného práva zahájit a vést soudní řízení.⁵⁰

M.-L. Laprise ve své kvalifikační práci z roku 2020 uvedla, že ve svém souhrnu se jedná o rozsáhlou kategorii různých překážek, které nemají společný věcný obsah.⁵¹ Začala přitom rozlišovat dva základní druhy těchto překážek, které označila jako *absolutní (absolue)* a *diskreční (discrétionnaire)*. Oba druhy mohou být založeny na ochraně veřejného zájmu nebo pouze zájmu jedné ze stran. *Absolutní* překážka je stanovena zákonem a uplatní se vždy, jsou-li naplněny její aplikační podmínky. Jedná se např. o námitku promlčení nebo *res iudicata*. V procesu jsou uplatňovány jako tzv. *moyen d'irrecevabilité*.⁵² *Diskreční* překážky nejsou kodifikovány; vychází z obecných právních zásad a působí jako sankce, nápravné opatření nebo opatření zajišťující spravedlnost v konkrétním případě. V obou případech jde o tzv. nepřímou obranu proti žalobnímu důvodu, která spočívá v tom, že nejsou popírány jeho podstatné prvky. Naproti tomu tzv. přímá obrana směřuje přímo proti právu, jehož se žalobce snaží domoci. Přímá obrana proti žalobě na náhradu škody by tak spočívala např. v popírání existence zavinění nebo vzniku škody, zatímco pro nepřímou obranu není existence těchto prvků podstatná, neboť i kdyby tyto předpoklady byly naplněny, nebylo by možné žalobě vyhovět. Je proto dobře možné, že námitka *fin de non-recevoir* bude odmítnuta, ale žalobě přesto nebude vyhověno díky obraně přímé (např. proto, že škůdce vznik škody nezavinil). Námitka *fin de non-recevoir* je námitkou ve věci samé a jejím důsledkem je zabránit straně v uplatnění práva, které ale jinak nutně nezaniká. Je opakem žalobního práva, tj. práva vymáhat subjektivní právo soudní cestou.⁵³

Ministr spravedlnosti v komentáři vydaném v roce 1993 v souvislosti s rekodifikací quebeckého občanského práva uvedl, že čl. 1477 CCQ je nový, avšak jeho účelem bylo zakotvit pravidlo již uznávané doktrínou i judikaturou, podle něhož prosté *přijetí rizik* inherentních určité aktivitě nezbavuje poškozeného práva na náhradu vůči původci újmy.⁵⁴ Masse dále upřesnil, že účelem zakotvení daného pravidla bylo vyřešit dlouholetý spor právní doktríny, zda má být *přijetí rizika* považováno za pouhé spoluzavinění poškozeného, nebo prosté vzdání se práva žalovat náhradu po škůdci. V tomto smyslu pak vysvětlil, že předmětné ustanovení diktuje, že přijetí rizika poškozeným nepředstavuje absolutní překážku jeho žaloby (*fin de non-recevoir absolue*).⁵⁵ Vzhledem k tomu, že dřívější literatura s dělením překážek *fin de non-recevoir* na *absolutní* a *diskreční* nepracovala a *přijetí rizika* nikdy nebylo zákonem zvlášť jako překážka žaloby upraveno, se lze domnívat, že primárním účelem čl. 1477 CCQ bylo zakotvit pravidlo, podle něhož *přijetí rizika* v que-

⁴⁹ REID, Hubert – REID, Simon. *Fin de non-recevoir*. In: *Dictionnaire de droit québécois et canadien* [online]. 2023 [cit. 2023-11-15]. Dostupné z: <https://dictionnaire.reid.caij.qc.ca/recherche#q=Fin%20de%20non-recevoir%20&t=edictionnaire&sort=relevancy&m=search>.

⁵⁰ LAPRISE, Marie-Lou. *Vers une théorie des fins de non-recevoir en droit privé québécois*. 2020, Mémoire présenté en vue de l'obtention du grade de maître en droit (LL. M.) option droit comparé, Université de Montréal, s. i.

⁵¹ *Ibidem*, s. 122.

⁵² *Ibidem*, s. 123.

⁵³ *Ibidem*, s. 120–121.

⁵⁴ RÉMILLARD, Gil. *Commentaires du ministre de la justice*, s. 905.

⁵⁵ MASSE, Claude. La responsabilité civile. In: BARREAU DU QUÉBEC – CHAMBRE DES NOTAIRES DU QUÉBEC. *La réforme du Code civil*. Sainte-Foy: Presses de l'Université Laval, 1993, s. 318–319.

beckém právu nikdy nebude představovat překážku *fin de non-recevoir*.⁵⁶ Právě tím se *přijetí rizika* v quebeckém *civil law* mělo odlišovat od maximy *volenti*,⁵⁷ již bývá odůvodněna k *fin de non-recevoir* podobná *common law* námitka *estoppel*. Zakotvené pravidlo má tedy zajišťovat řádné projednání věci samé v soudním řízení v tom smyslu, že žalovaný má proti žalobě na náhradu škody k dispozici toliko obranu přímou, a to buď v podobě námítky spoluzavinění (2.3), nebo okolnosti vylučující *faute* (2.4).

2.3 Spoluzavinění

Quebecká právní věda i soudní praxe jsou jednotné v tom směru, že čl. 1477 CCQ je třeba číst také tak, že „*přijetí rizika poškozeným [...] může být s ohledem na okolnosti považováno za nerozvážnost*“. Nerozvážnost je vykládána jako spoluzavinění poškozeného (*faute contributoire*) na vzniklé újmě. V tomto smyslu se jedná o tzv. zaviněné přijetí rizika (*acceptation fautive d'un risque*), v jehož důsledku se poškozený může po škůdci domáhat toliko částečné náhrady v souladu s čl. 1478 CCQ. Zaviněné *přijetí rizika*, na rozdíl od úspěšně uplatněné námítky *fin de non-recevoir* vedoucí k zamítnutí žalobního nároku, má tedy za následek rozdělení odpovědnosti.⁵⁸

O spoluzavinění se jedná v případě, že *přijetí rizika* představuje nedbalost nebo lehkomyšlnost na straně poškozeného.⁵⁹ Jako zavinění poškozeného je proto nutné považovat přijetí rizika abnormálního, tj. rizika, kterému by se běžně obezřetná a rozumná osoba (tzv. *bon père de famille*⁶⁰ či latinsky *bonus pater familias*) v totožné situaci nevystavila. V tomto smyslu se poškozený vědomým a dobrovolným vystavením nebezpečí provinil vůči sobě samému, a proto se nemůže vyhnout následkům v oblasti deliktární odpovědnosti.⁶¹

V soudní praxi lze shledat řadu případů, nejen z oblasti sportovního práva, které jsou založeny na tom, že na straně třetí osoby lze shledat *faute*, avšak přijetí rizika ze strany poškozeného bylo rovněž *fautif* (chybné). Lze odkázat např. na řadu rozhodnutí (př. *Provencher c. Janelle*,⁶² *Dallaire c. Harvey*⁶³ a *Desrochers c. Lambert*⁶⁴), která se zabývala případy, kdy poškození lezli na střechu, aby pomohli s odstraněním sněhové pokrývky, ale v důsledku kombinace jejich vlastní nezkušenosti a použití nevhodných či vůbec žádných pracovních nástrojů ze střechy spadli. Ve všech těchto případech soudy poté, co shledaly

⁵⁶ V tomto smyslu také Tancelin a Gardner uvádějí, že čl. 1477 CcQ potvrdil zmizení tohoto druhu právní omluvy (*d'excuse légale*). TANCELIN, Maurice – GARDNER, Daniel. *Jurisprudence commentée sur les obligations*. Montréal: Wilson & Lafleur, 2022, s. 809.

⁵⁷ Srovnej DESLAURIERS, Patrice – PARENT-ROBERTS, Christina. *De l'impact de la création d'un risque sur la réparation du préjudice corporel*, s. 156–157.

⁵⁸ Viz např. RÉMILLARD, Gil. *Commentaires du ministre de la justice*, s. 905.

⁵⁹ MOORE, Benoît. Commentaire sous l'article 1477. In: MOORE, Benoît et al. *Code civil du Québec: annotations, commentaires, 2022–2023*. Montréal: Éditions Yvon Blais, 2022, s. 1441.

⁶⁰ REID, Hubert – REID, Simon. *Bon père de famille*. In: *Dictionnaire de droit québécois et canadien* [online]. 2023 [cit. 2023-11-15]. Dostupné z: <https://dictionnaireid.caij.qc.ca/recherche#q=bon%20père%20de%20famille&t=edictionnaire&sort=relevancy&m=search>.

⁶¹ BAUDOUIN, Jean-Louis – DESLAURIERS, Patrice – MOORE, Benoît. *La responsabilité civile*, s. 785–786.

⁶² Rozhodnutí Cour Supérieure, province de Québec, disctict de Drummond, ze dne 2. 5. 2014, referenční č. 2014 QCCS 1862. Toto rozhodnutí, stejně jako všechna níže citovaná rozhodnutí quebeckých soudů s referenčním číslem, je dostupné na www.canlii.org.

⁶³ Rozhodnutí Cour Supérieure, province de Québec, disctict de Chicoutimi, ze dne 7. 4. 2017, referenční č. 2017 QCCS 1491.

⁶⁴ Rozhodnutí Cour Supérieure, province de Québec, disctict de Terrebonne, ze dne 3. 7. 2017, referenční č. 2009 QCCS 3019.

faute na straně žalovaného majitele budovy (spočívající v nedodržení řádné péče o právní statky poškozeného podle čl. 1457 CCQ), dospěly taktéž k závěru o zaviněném *přijetí rizika* poškozenými, kteří se chovali objektivně neopatrně vůči vlastním statkům.

Na aspektu přijetí abnormálního rizika lze demonstrovat také snahu odlišit quebecký systém *civil law* od systémů *common law* a obrany *volenti*. Např. v rozhodnutí *Zaccardo c. Chartis Insurance Company of Canada*⁶⁵ se uvádí, že „článek 1477 CCQ stanoví, že převzetí rizika poškozeným neznamena, že se poškozený vzdává práva na náhradu újmy vůči škůdci. Proto poškozený nepřijímá riziko zvýšené protiprávním jednáním škůdce“.⁶⁶ Tento závěr se zdá být samozřejmým, jestliže přijímáno bylo poškozeným pouze riziko inherentní konkrétní aktivitě, nikoli zvýšené protiprávním jednáním škůdce. Odůvodnění tohoto závěru však spočívá v tom, že je vylučován účinek obrany *volenti*, tj. zproštění škůdce *duty of care* vůči poškozenému.

2.4 Okolnost vylučující protiprávnost (*fait justificatif*)

Současná doktrína i soudní praxe však zastává názor, že samo spoluzavinění tvoří jen neúplný základ pro vysvětlení právní povahy *přijetí rizika*, neboť dopadá jen na případy, kdy je poškozený neobezřetný. Dovojuje, že právní následek *přijetí rizika* může v určitých případech spočívat taktéž ve zproštění odpovědnosti škůdce.⁶⁷ Většinou je dovozováno, že *přijetí rizika* může konstituovat okolnost vylučující protiprávnost (*fait justificatif*), lze se však setkat i s názorem, že *přijetí rizika* může vytvořit diskreční *fin de non-recevoir*.

Okolnosti vylučující protiprávnost jsou definovány jako zvláštní okolnosti, které *a posteriori* odstraňují protiprávní charakter jednání, které by jinak bez pochyby bylo považováno za protiprávní. V quebeckém právu má *přijetí rizika* v tomto směru dopad na analýzu *faute*, protože ovlivňuje posouzení jednání pachatele.⁶⁸ Jedná se o přiznání jakési imunity jednání škůdce, které by jinak bylo považováno za protiprávní, čímž se snižuje rozsah povinností škůdce vůči poškozenému. Škůdce za škodu neodpovídá, neboť škodu „protiprávně nezavinil“.⁶⁹

Aby mohlo *přijetí rizika* vyloučit protiprávnost, a tedy *faute* na straně škůdce, musí být naplněny následující předpoklady. Zejména musí 1) existovat nebezpečí nebo reálné riziko, o němž poškozený ví nebo vědět má a které 2) dobrovolně přijme. Vzniklá újma pak musí být 3) důsledkem realizace přijatého rizika.⁷⁰ Důkazní břemeno ohledně naplnění daných předpokladů nese škůdce.⁷¹

⁶⁵ Rozhodnutí Cour Supérieure, province de Québec, discript de Montréal, ze dne 1. 2. 2016, referenční č. 2016 QCCS 398.

⁶⁶ „Article 1477 C.C.Q. provides that the victim's assumption of risk does not imply a waiver of his or her remedy against the perpetrator of the harm. Thus, the victim does not accept aggravated risk resulting from the wrongful conduct of a third party.“

⁶⁷ DESLAURIERS, Patrice – PARENT-ROBERTS, Christina. *De l'impact de la création d'un risque sur la réparation du préjudice corporel*, s. 149.

⁶⁸ K tomu srovnej také TANCELIN, Maurice A. *Des obligations en droit mixte du Québec*. Montréal, Québec: Wilson & Lafleur, 2009, s. 580–581.

⁶⁹ DESLAURIERS, Patrice – PARENT-ROBERTS, Christina. *De l'impact de la création d'un risque sur la réparation du préjudice corporel*, s. 153.

⁷⁰ Za všechny např. MASSE, Claude. *La responsabilité civile*, s. 318; BAUDOUIN, Jean-Louis – RENAUD, Yvon. *Commentaire sous l'article 1477*. In: *Code civil du Québec annoté* [online]. 2022 [cit. 2023-07-06]. Dostupné z: <https://edoctrine.caij.qc.ca/wilson-et-lafleur-ccq-annotate/ccqa-2022/ccqa-2022-loi-article-1477/>.

⁷¹ KARIM, Vincent. *Les obligations*. Montréal: Wilson & Lafleur, 2020, s. 1648–1649.

1) Co se týče existence rizika, jedná se o riziko inherentní dané aktivitě, tj. neodmyslitelné, předvídatelné a přiměřené riziko újmy spojené s konkrétní činností.⁷² Vědomost osoby musí zahrnovat povahu a intenzitu rizika či nebezpečí, které hrozí. Poškozený musí mít dostatečné informace, aby si mohl uvědomit možné důsledky svého jednání a účasti na činnosti.⁷³ Vědomost může být dána i objektivně, pokud lze předpokládat, že běžně obezřetná a rozumná osoba by byla o nebezpečí věděla předtím, než by se do činnosti zapojila (hledisko *bon père de famille*). Je tedy zřejmé, že v případě nepředvídatelné a poškozenému skryté okolnosti mu nelze *přijetí rizika* přičítat k tíži.⁷⁴ V konkrétním případě je třeba přihlídnout k individuálním okolnostem jako je věk a zkušenosti poškozeného a povaha aktivity, které se poškozený zúčastnil.⁷⁵ Jako příklad lze uvést případ ze sportovní oblasti, kdy poškozený nevěděl, respektive nebyl informován provozovatelem o tom, že průtok vody v řece je velmi vysoký a že rafting je proto riskantnější než obvykle, a proto si nemohl být vědom rizik spojených s raftingem.⁷⁶

2) Nicméně platí, že pouhá vědomost o možnosti vzniku újmy nemůže sama o sobě ovlivnit odpovědnost škůdce. Poškozený musí s daným rizikem taktéž souhlasit, přičemž jeho souhlas může být výslovný i implicitní. Souhlas je implicitní, pokud lze předpokládat, že běžně obezřetný jedinec by si byl vědom nebezpečí rizika předtím, než by se zapojil do činnosti.⁷⁷ Stupeň znalosti musí být takový, aby bylo možné dovést, že existuje vůle podstoupit riziko a následně přijmout škodu, která může vzniknout.⁷⁸ Poškozený se tedy musí činnosti zahrnující riziko či nebezpečí dobrovolně, tj. na základě svobodného a informovaného souhlasu, zúčastnit, a tak nejen riziko, ale i následky jeho případné materializace přijmout.⁷⁹

3) Vzniklá újma pak musí být materializací předvídaného rizika, tj. rizika, ohledně něhož poškozený měl vědomost a dobrovolně jej přijal. Poškozený naopak nepřijímá takové nebezpečí či riziko, které je zvýšené, a proto nepředvídatelné. Riziko může být zvýšeno např. tím, že škůdce jednal protiprávně a zaviněně, tj. je na jeho straně dána *faute*.⁸⁰ Naopak jako předvídatelné riziko mohou být také hodnocena drobná porušení pravidel sportovní hry.⁸¹

Jsou-li naplněny tyto předpoklady *přijetí rizika*, soud posuzuje, zda takové přijetí může škůdce zprostit povinnosti k náhradě škody. Přitom má brát v úvahu povahu a rozsah jeho ochranné povinnosti.⁸²

Tak tomu může být například tehdy, jde-li o újmu vzniklou v souvislosti s účastí na sportovním klání, ať již hráči nebo divákovi, což Deslauriers a Parent-Roberts odůvodňují za pomoci postulátu, že sport je zdraví prospěšný, přispívá k duševní a fyzické pohodě,

⁷² BAUDOUIN, Jean-Louis – RENAUD, Yvon. *Commentaire sous l'article 1477*.

⁷³ BAUDOUIN, Jean-Louis – DESLAURIERS, Patrice – MOORE, Benoît. *La responsabilité civile*, s. 784–785.

⁷⁴ Kanadské soudy posuzují tzv. *piège*.

⁷⁵ BAUDOUIN, Jean-Louis – RENAUD, Yvon. *Commentaire sous l'article 1477*.

⁷⁶ *Centre d'expédition et de plein air laurentien v. Légaré* [1998], CanLII 13208 (C.A.).

⁷⁷ DESLAURIERS, Patrice – PARENT-ROBERTS, Christina. *De l'impact de la création d'un risque sur la réparation du préjudice corporel*, s. 170.

⁷⁸ Rozhodnutí Cour d'appel du Québec ze dne 1. 3. 2019, referenční č. 2019 QCCA 358.

⁷⁹ MOORE, Benoît. *Commentaire sous l'article 1477*, s. 1441.

⁸⁰ BAUDOUIN, Jean-Louis – DESLAURIERS, Patrice – MOORE, Benoît. *La responsabilité civile*, s. 784–785.

⁸¹ DESLAURIERS, Patrice – PARENT-ROBERTS, Christina. *De l'impact de la création d'un risque sur la réparation du préjudice corporel*, s. 174–178.

⁸² KARIM, Vincent. *Les obligations*, s. 1651.

pročež je v zájmu společnosti sport podporovat. Z tohoto důvodu bude jednání, které by bylo možné na první pohled považovat za protiprávní a zaviněné, a proto zakládající odpovědnost škůdce, naopak považováno za přiměřené.⁸³ V tomto případě tak jde o podrobnou analýzu *faute*. Teorie *přijetí rizika* proto vyžaduje jak posouzení chování poškozeného, tak chování škůdce.⁸⁴

I zde je však třeba zdůraznit, že přijetí nebezpečí se omezuje jen na předvídatelná rizika, která jsou přiměřená a vlastní konkrétní činnosti. V rozhodovací praxi lze odkázat např. na případ *Canuel v. Sauvageau*, v němž hráč při snaze získat puk zranil protivníkovu zápěstí. Soud rozhodl, že na ledě jsou takové manévry normální, a tedy nikoli protiprávní – jsou zasazeny do kontextu sportovního klání mezi dospělými osobami, které nutně vyžaduje fyzický kontakt, rychlost a reflexy.⁸⁵ Naopak mimo pak stojí újma vzniklá v důsledku nikoli předvídatelného rizika (př. odhození baseballové pálky do hlediště), taková újma by již byla považována za „zaviněnou“.

S odlišným pojetím přichází M.-L. Laprise, která nevysvětluje zproštění původce újmy za pomoci analýzy *faute*, nýbrž prostřednictvím diskreční překážky žaloby. Takové překážky žaloby podle ní materializují obecné právní principy v situaci, kdy striktní aplikace kodifikovaného práva vede k výsledku, který je s nimi neslučitelný, neboť ohrožuje veřejný zájem nebo vede k nespravedlnosti v konkrétním případě. Jejich účelem je tedy zajistit soudržnost práva tím, že zabrání, aby se jeho jednotlivá pravidla dostala do rozporu s jeho základními hodnotami.⁸⁶ Mohou sloužit k překonání mezerovitosti zákona či řešit kolize mezi rozpornými ustanoveními zákona.⁸⁷ Velmi častý důvod odepření soudní ochrany subjektivnímu právu spočívá v zabránění žalobci těžít z vlastního zavrženíhodného jednání. Dalšími důvody jsou ochranyhodné narušení důvěry žalovaného a také nutnost zachování rovnováhy mezi stranami.⁸⁸ Aplikace překážek záleží na úvaze soudu, avšak má být toliko výjimečná.⁸⁹ V řízení se překážky dovolává strana, které je ku prospěchu, bez ohledu na její procesní roli. Vzhledem k věcné povaze diskrečních překážek jsou nejčastěji namítány až během jednání ve věci samé, při němž soudce provádí dokazování.⁹⁰

Právě mezi diskreční překážky řadí M.-L. Laprise i *přijetí rizika* poškozeným. Zdůrazňuje, že obecně *přijetí rizika* poškozeným škůdce nezprošťuje, avšak ve výjimečných případech může svobodná a informovaná vůle poškozeného tuto překážku vytvořit.⁹¹ Tento závěr činí s odkazem na nedávné rozhodnutí Quebeckého odvolacího soudu (*Cour d'appel du Québec*) ve věci *Imperial Tobacco Canada ltée c. Conseil québécois sur le tabac et la santé*.⁹²

V daném rozhodnutí bylo vyloženo, že čl. 1477 CCQ podtrhuje dva aspekty přijetí rizika. Zaprvé, upřesňuje, že *přijetí rizika*, byť nerozvážné, neznamená vzdání se práva ve prospěch delikventa. Zadruhé, tímto upřesněním zároveň uznává možnost takového vzdání

⁸³ DESLAURIERS, Patrice – PARENT-ROBERTS, Christina. *De l'impact de la création d'un risque sur la réparation du pré-judice corporel*, s. 153.

⁸⁴ BAUDOUIN, Jean-Louis – DESLAURIERS, Patrice – MOORE, Benoît. *La responsabilité civile*, s. 786–787.

⁸⁵ DESLAURIERS, Patrice – PARENT-ROBERTS, Christina. *De l'impact de la création d'un risque sur la réparation du pré-judice corporel*, s. 153–154.

⁸⁶ LAPRISE, Marie-Lou. *Vers une théorie des fins de non-recevoir en droit privé québécois*, s. 125.

⁸⁷ *Ibidem*, s. 136–137.

⁸⁸ *Ibidem*, s. 130–132.

⁸⁹ *Ibidem*, s. 134.

⁹⁰ *Ibidem*, s. 142–143.

⁹¹ *Ibidem*, s. 182–183.

⁹² Rozhodnutí Cour d'appel du Québec ze dne 1. 3. 2019, referenční č. 2019 QCCA 358.

se práva na náhradu škody. Odvolací soud dále uvedl, že pravidlo se aplikuje zejména u sportovních aktivit všeho druhu, při domácích pracích (zejména na dobrovolnou výpomoc) a rekreačních aktivitách.

Odvolací soud však již nedovodil, že by *přijetí rizika* konstituovalo překážku *fin de non-recevoir*, nýbrž toliko konstatoval, že může vést ke zproštění odpovědnosti škůdce, byť ve většině případů povede k dělení odpovědnosti mezi škůdce a poškozeného.

Nepřesvědčivé se dále jeví také tvrzení, že navržený koncept diskreční překážky žaloby je souladný s koncepcí okolnosti vylučující protiprávnost.⁹³ Zatímco totiž v prvním případě je konstruována překážka nezakládající se na analýze *faute*, druhý přístup si takovou analýzu v každém konkrétním případě vyžaduje.

2.5 Dílčí závěr

Na základě analýzy quebeckého práva lze dospět k těmto závěrům.

Primární smysl čl. 1477 CCQ spočívá v odmítnutí nepřímé obrany proti žalobě na náhradu škody v podobě námitky *fin de non-recevoir*.

Naplnuje-li *přijetí rizika* výše vymezené předpoklady, může vést ke zproštění odpovědnosti škůdce. Tento následek je v literatuře vysvětlen buď prostřednictvím konstrukce *přijetí rizika* jako okolnosti vylučující protiprávnost (*fait justificatif*), která vede ke snížení rozsahu ochranných povinností původce újmy, nebo za pomoci námitky *fin de non-recevoir discrétionnaire*, která sice nepůsobí, že je jinak protiprávní zaviněné jednání škůdce po právu, nýbrž vyloučí možnost poškozeného domáhat se práva na náhradu z toho důvodu, že by takový výkon práva byl v rozporu se základními hodnotami soukromého práva.

Naopak, je-li dána *faute*, soud se zabývá tím, zda *přijetí rizika* představuje spoluzavinění poškozeného. V praxi se jedná zejména o situace, kdy se poškozený chová neobezřetně, neboť se vystavuje abnormálním rizikům. Je-li spoluzavinění poškozeného shledáno, postupuje se podle čl. 1478 CCQ a škoda se rozdělí mezi obě strany podle závažnosti *faute* každého z nich. Nejednal-li poškozený „nerozvážně“, samo *přijetí rizika* třetí osobu odpovědnosti nezproští. Tato tedy bude povinna poškozenému celou škodu nahradit.

3. Komparativní závěry – zhodnocení možností inspirace

Na základě provedené analýzy dospívám k názoru, že se při výkladu § 2899 o. z. v českém právu nemůžeme inspirovat výkladem čl. 1477 CCQ činěným quebeckou soudní praxí a doktrínou. Ve prospěch tohoto závěru svědčí následující argumenty.

Zaprvé, zákonodárce doslovně znění čl. 1477 CCQ nepřevzal, § 2899 o. z. se svým zněním od svého inspiračního zdroje odlišuje. Zatímco čl. 1477 CCQ se vztahuje na případy *převzetí rizika* poškozeným (*assumption of the risk by the victim*), § 2899 o. z. pracuje s pojmem *přijetí nebezpečí oběti* (*assumption of the risk of becoming a victim*). Byť je otázkou, zda ke změně došlo v důsledku omylu v překladu, či úmyslně, domnívám se, že kategorie *přijetí rizika* poškozeným v quebeckém právu by měla dopadat na širokou skupinu případů, tj. na všechny případy, kdy poškozený přijímá riziko inherentní určité aktivitě

⁹³ Diskuse s prof. Deslauriers.

nebo situaci. Naopak v českém právu bude třeba vymezit pojem *nebezpečí oběti* úžeji, a to podle smyslu, jemuž má § 2899 o. z. sloužit, a totiž obětování se za účelem záchrany chráněných právních statků – v tomto smyslu taky zákonodárce užil slovo obět.

Zadruhé, úmysl quebeckého zákonodárce směřoval k vyloučení námitky *přijetí rizika* jako překážky žaloby *fin de non-recevoir*, které quebecké soudy v minulosti vyhovovaly s odkazem na rozhodovací praxi soudů z ostatních kanadských provincií a teritorií, jimž je vlastní systém *common law*, v rámci kterého byla tradičně přípustná obrana *volenti* jako druh námitky *estoppel*. Ustanovení však nezakotvilo, jaké právní následky by *přijetí rizika* mělo mít. Teorie *přijetí rizika* je judikatorně vzniklý koncept, zákon jej na jiném místě neupravuje. Český právní řád žádnou obdobnou překážku žaloby nezná a ani v soudní praxi se s ní nelze setkat. Proto ani smysl pravidla zakotveného v předmětném ustanovení není pro výklad českého práva v žádném ohledu relevantní.

Zatřetí, judikатурní koncepce *přijetí rizika*, quebeckou právní doktrínou uchopená jako teorie přijetí rizika, míří na případy, které jsou známé i v právu českém, respektive v příbuzných právních řádech, a to na případy pravého a nepravého jednání na vlastní nebezpečí, respektive zaviněného sebeohrožení. V obdobných případech, byť za pomoci jiných právních konstrukcí, dospívá ke stejným závěrům. Buď k absenci ochranné povinnosti, respektive protiprávnosti jednání na straně škůdce, nebo ke vzniku další příčiny vzniku škody, která je přičitatelná poškozenému.

Začtvrté, právní následek „*nevzdal se tím práva na náhradu*“ je pak podle mého názoru třeba vykládat tak, že se povinnost škůdce nahradit škodu nebude snižovat s odkazem na spoluúčast poškozeného. S ohledem na příklad, jenž měl zákonodárce při tvorbě ustanovení na mysli, se lze domnívat, že chtěl akcentovat, že v některých případech, přestože poškozený vědomě přijal riziko, nemá mu být tato okolnost kladena k tíži, a proto ani nemá dojít ke snižování jeho práva na náhradu vůči škůdci. Tento výklad nevylučuje ani skutečnost, že při správné aplikaci § 2918 o. z. bychom v případech *přijetí nebezpečí oběti* dospěli ke stejnému výsledku, protože je § 2899 o. z. nadbytečný. Zákonodárce na mnohých dalších místech účelně konkretizuje důležitá obecná pravidla či principy.⁹⁴ Právě v přesném vymezení následku *přijetí nebezpečí oběti* lze shledat konkretizaci obecného pravidla o spoluúčasti poškozeného. Účelem pravidla zakotveného v § 2899 je proto vyloučit námitku spoluúčasti poškozeného v případech, které lze kvalifikovat jako *přijetí nebezpečí oběti*.

A konečně pojem *nebezpečí oběti* je třeba definovat právě tak, aby zahrnoval jen takové případy, u kterých bude mravně nebo právně ospravedlnitelné, že nejenže nevylučují ochranné povinnosti původce újmy, ale ani nepovedou ke snížení povinnosti k náhradě podle § 2918 o. z. Bude se jednat o situace, kdy osoba podstoupí riziko za účelem odvrácení jiného nebezpečí hrozícího jemu samému nebo jinému.⁹⁵

Lze uzavřít, že úmyslem zákonodárce bez pochybností bylo regulovat situace, v nichž právo na náhradu újmy vůči jejímu původci zůstane zachováno a neexistuje žádný legitimní důvod (ani komparativní), který by takovou aplikaci daného ustanovení vylučoval. Je proto zřejmé, že komentované ustanovení nemůže na případy sportovních klání dopadat, neboť zde dospíváme ke zcela opačnému následku. Ani v Quebecu ostatně čl. 1477 CCQ

⁹⁴ V tomto smyslu pak nadbytečnost neškodí (*superfluum non nocet*). Viz: WINTR, Jan. *Metody a zásady interpretace práva*, s. 101.

⁹⁵ MELZER, Filip. § 2899, s. 72.

není aplikován na případy sportovních klání, kdy poškozený sportovec přijal toliko nebezpečí inherentní konkrétní sportovní aktivitě, respektive jednal na vlastní nebezpečí. Stejně jako u nás se naproti tomu dospívá k závěru, že sportovec-škůdce nejednal protiprávně a zaviněně, respektive jednal v rámci dovoleného rizika. Až v situacích, kdy sportovec utrpí újmu v důsledku rizika zvýšeného z důvodu protiprávního jednání škůdce (např. nikoli drobné porušení sportovních pravidel), vznikne poškozenému nárok na náhradu újmy. Odkaz na čl. 1477 CCQ se činí toliko z toho důvodu, že se jedná o jediný aspekt přijetí rizika, který je výslovně upraven v CCQ, a to zejména z historických důvodů a kvůli sklonům aplikovat zásadu *volenti* vlastní systému *common law*, které pro nás nejsou relevantní.

Závěr

V článku jsem se věnovala pravidlu zakotvenému v § 2899 o. z., totiž *přijetí nebezpečí oběti*, které je v českém deliktním právu pravidlem novým. Zákonodárce se při jeho tvorbě inspiroval čl. 1477 CCQ. Z provedené analýzy quebeckého práva je zřejmé, že § 2899 o. z. obsahuje značně odlišné pravidlo od svého inspiračního zdroje. Liší se nejen svým zněním, ale taktéž smyslem a účelem. Zatímco quebecký zákonodárce v čl. 1477 CCQ zakotvil pravidlo, podle něž *přijetí rizika* není překážkou žaloby (*fin de non-recevoir*), český zákonodárce zamýšlel regulovat případy, v nichž není spravedlivé snižovat poškozenému právo na náhradu škody jen z toho důvodu, že předem věděl o riziku vzniku újmy, a přesto se pokusil o záchranu konkrétního právního statku. Při výkladu § 2899 o. z. se proto nemůžeme inspirovat quebeckým právem.

Co se týče vztahu *přijetí nebezpečí oběti* a spoluúčasti poškozeného, dospívám k závěru, že § 2899 o. z. konkretizuje obecný § 2918 o. z., a to tak, že jedná-li se o *přijetí nebezpečí oběti*, není opodstatněné snížení či úplné vyloučení práva na náhradu újmy z důvodu spoluzavinění poškozeného. *Přijetí nebezpečí oběti* proto není okolností, která se přičítá ve smyslu § 2918 o. z. k tíži poškozeného.

Assumption of the Risk of Becoming a Victim

Petra Mertelová (<https://orcid.org/0009-0007-3392-4313>)

Abstract: The assumption of the risk of becoming a victim is a new institute in Czech tort law inspired by Quebec law, whose interpretation and applicability in Czech law are not agreed upon by the professional community. The subject of the present paper is to answer the research question of the relationship between the assumption of the risk of becoming a victim and contributory responsibility. Attention is paid to each approach that has appeared in the literature since adopting the Civil Code. The conclusion about the negative definition of the assumption of the risk of becoming a victim as an implied waiver of the right to compensation for injury has been excluded, as well as the applicability of the examined institute to the cases of sports competitions. The analysis of Quebec law shows that the source of inspiration (Article 1477 CCQ) of the Czech legislator differs in its wording, as it only regulates the simple assumption of the risk inherent in a specific activity by the injured party. In particular, however, the two rules differ significantly in their meaning and purpose. The purpose of Article 1477 CCQ is primarily to exclude the possibility of invoking the assumption of the risk as a bar to the action (*fin de non-recevoir*), which is entirely alien to Czech law. Therefore, the rule outlined in § 2899 of the Civil Code must be assessed as an unsuccessful legal transplant, and its interpretation must follow the ordinary rules of interpretation. The paper concludes that the assumption of the risk of becoming a victim is a kind of false assumption of the risk by the victim and, at the same time, justifiable self-endangerment of the victim and specifies the general rule on the contributory responsibility in such a way as to exclude the contributory responsibility and thus the possibility of reducing or completely excluding the victim's right to compensation against the wrongdoer.

Keywords: assumption of the risk of becoming a victim, assumption of the risks by the victim, Quebec Civil Code, legal transplant, contributory responsibility